

Микитчик Андрій Васильович,
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри кримінології та кримінально-
виконавчого права Національної
академії внутрішніх справ

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ ШАХРАЙСТВУ (ВІКТИМОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

На сьогоднішній день одним з перспективних напрямків запобігання злочинам є віктимологічна профілактика, адже саме потреби практики, більшою мірою, зумовили необхідність звернутися до особи потерпілого (жертви) як до джерела інформації про злочин. Негативні тенденції розвитку злочинності в Україні супроводжують віктимізацію все більш широких верств населення і, отже, подальшого зростання кількості потерпілих. При цьому відомості статистики останніх років вказують нам на досить швидке зростання кількості вчинених шахрайств.

Як свідчить проаналізований зарубіжний досвід, вивчення злочинності без віктимологічного аналізу є неповним і неточним, особливо для корекції антисуспільної поведінки.

Хотілося б приділити увагу віктимологічному напрямку запобігання шахрайським посяганням в таких країнах як Німеччина, США, Японія, Великобританія, так як саме там відбувалася найбільш активна розробка не тільки теоретичних проблем віктимології, а й практичних аспектів реалізації цього напрямку профілактики злочинів.

Доволі цікавий досвід віктимологічної профілактики шахрайства у Німеччині, у навчальних закладах саме співробітниками поліції розроблений спеціальний курс з основ віктимології, де поліцейські читають лекції і ведуть семінари щодо застосування положень цього напрямку роботи в їх практичній діяльності. Ефективно і досить часто використовується проведення консультацій з населенням про всілякі шляхи захисту майна громадян від шахраїв. Саме в цих же цілях абсолютно безкоштовно, причому не тільки по радіо і телебаченню поширюються поради щодо профілактики шахрайських посягань на майнові інтереси громадян. Постійно транслюються передачі циклу «Кримінальна поліція радить», з

практичними порадами про недопущення вчинення шахрайських посягань. У багатьох землях Німеччини поряд з державними програмами існує безліч приватних програм допомоги жертвам злочинів. У них детально аналізуються зміни в законодавстві і судовій практиці, що стосуються питань забезпечення безпеки і соціальної допомоги особам які стали потерпілими від злочинних посягань, в тому числі і від шахрайських посягань [1, с. 14].

Якщо розглядати Великобританію, то найбільш часто використовувані заходи, профілактичного характеру – це залучення населення до співпраці з поліцією (патрулювання, чергування у найбільш криміногенних районах), розвиваючи віктимологічний напрямок впливу на злочинність. Адже для цього не потрібно великих матеріальних витрат, так як здійснюються ці заходи за рахунок властивого кожній людині прагнення до самозахисту. Цікавий і той факт, що самим Урядом країни розроблено програму допомоги жертвам злочинів. Що стосується наукової діяльності, то цьому приділяється чимала увага – є багато статей і посібників, зміст яких полягає в самозахисті від всіх видів злочинних посягань, в тому числі і шахрайств.

У всіх навчальних закладах – від початкової школи до вузів – проводяться заняття з прикладної віктимології. Але найголовніше, те що є можливість пройти спеціальний тренінг, а після засвоєння отриманої інформації виробити навички найбільш прийнятної поведінки в кримінальних ситуаціях, в тому числі і механізм вчинення шахрайських посягань на майнові інтереси громадян.

У Сполучених Штатах Америки є програмами спеціалізованої допомоги, які залучають широке коло жертв злочинів, включають надання необхідної психологічної допомоги, матеріальну підтримку для найбільш соціально-незахищених верств населення, а також послуги правового характеру. У деяких штатах участь у зміцненні правопорядку беруть громадяни, яким надається винагорода за інформацію, що вона має оперативно-профілактичне значення.

У ряді штатів і навчальних закладах створюються наукові центри, в спеціальних кримінологічних закладах організуються і проводяться дослідження різних показників віктимізації населення.

Якщо говорити про таку країну, як Японія, то необхідно відзначити, що вона досягла значних успіхів у стримуванні росту показників злочинності. Дана країна цікава тим, що запобігання шахрайським посяганням на майнові інтереси громадян більшою мірою реалізується на місцевому рівні та за участю населення в припиненні даного виду злочинної поведінки [2, с. 183].

Саме ефективна система запобігання протиправним діям на рівні органів місцевого самоврядування дозволяє цілеспрямовано і раціонально здійснювати запобігання шахрайствам, в більшій мірі в житловому секторі, на вулиці, в навчальних закладах, де є чітко організована робота великих за кількістю студентських, молодіжних та жіночих організацій.

Дослідженнями в області віктимології здійснюються юридичними і поліцейськими науково-дослідними інститутами, які у своєму складі мають спеціальні лабораторії психології, виховної роботи, метою яких є – вивчення особистості і поведінки потерпілих, форми взаємовідносин жертви зі злочинцем.

Отже, настав час найбільш повно і всесторонньо підійти до вирішення віктимологічних проблем запобігання шахрайства в нашій країні. А для цього необхідний комплекс наукових і практичних заходів, спрямованих на формування дієвої та ефективної системи віктимологічної профілактики.

Список використаних джерел

1. Афанасенко С.І. Віктимологічна профілактика шахрайства // Автореферат дисертації на здобуття вченого ступеня кандидата юридичних наук. Спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / С.І. Афанасенко. – К., 2013. – 23 С.

2. Ревина Н.В., Ростокінский А.В. «Опыт зарубежных стран в развитии виктимологической профилактики мошенничества» // Ревина Н.В., Ростокінский А.В. / Бизнес в законе. Экономико-юридический журнал. – № 1. – 2010. – С. 182–185.